

Kerst vieren - moeten we dat nog wel doen?

Magie van de hoop

“Hoe vieren we Kerst dit jaar tóch op een betekenisvolle manier?” Daarmee kopte de Volkskrant vorig jaar in december. Corona zwaaide de scepter en de beperkingen en isolatie zorgden voor veel onrust. Het zette me aan het denken. Weet ik eigenlijk nog wel hoe ik betekenisvol kerst moeten vieren? Is de betekenis voor jonge, niet-kerkgaande mensen niet allang uit het kerstfeest vertrokken? En is dat erg?

Inge de Jong

Het is begin oktober als ik voor het eerst aan Kerstmis 2021 denk. En meteen krijg ik het benauwd. Sinds de scheiding van mijn ouders heb ik drie families: twee van mijzelf en één van mijn vriend. Samen met de vrienden-gourmetavond zijn dat vier feesten in drie dagen. En dat past niet. Ik begin te puzzelen met dagprogramma's en bespeur tegenzin, vermengd met de angst om mensen tekort te doen. 'Wat als,' zeg ik aan de keukentafel te-

een vriendin. 'Dat je bij elkaar moet zijn omdat het kerst is. En het is altijd hetzelfde. Een beetje zitten, eten en drinken.' Een vriend is wat stilliger en appt me een lijst door met '19 totally legit reasons why Christmas SUCKS'. Hij is het met alle negentien eens, van de slechte kerstfilms tot die eeuwig verplichte aanwezigheid bij familie. De positieve geluiden zijn duidelijk in de minderheid. In de app van mijn vriendengroep (die van de gourmetavond) merkt iemand wel op dat kerst een goed excuus is om bij elkaar te komen. 'En,' voegt hij eraan toe. 'De boom en de muziek zijn leuk.'

Hardnekkig kerst vieren

Ik vraag me af hoe het zover heeft kunnen komen met kerst, het feest dat zoveel eeuwen heeft doorstaan. Zelfs voor mij, een domineesdochter, is de betekenis uit het kerstfeest vertrokken. Vroeger was dat wel anders. Bij ons thuis ging kerst over verhalen vertellen, kaarsen aansteken en een vader die vijf diensten tegelijk zat

mee voor niet-kerkgangers vervallen tot een reeks dagen die tot de nok gevuld is met druk en verwachtingen. En als iedere vorm van betekenis wegvalt, wordt deze reeks dus leeg en iets om tegenop te zien.

Mijn vraag is dan ook: waarom blijven wij niet-gelovigen zo hardnekkig kerst vieren met z'n allen? Want wat mij opvalt, is dat we ondanks onze bezwaren niet alleen kerst blijven vieren; we blijven er ook naar uitkijken. Het feest blijft iets in ons oproepen, hoe de werkelijkheid ons ook tegenvalt. Waar we met Pasen en Hemelvaart weekendjes weg boeken naar ski-oorden en Mediterrane eilanden, zie ik weinig mensen het land verlaten met kerst. Gelovig of niet: daar is het feest toch net te heilig voor. Blijkbaar zoeken we toch naar iets van betekenis in kerst, ook als we dat al jaren niet vinden.

Judaism in a box

Die zoektocht naar betekenis zien we niet alleen bij het christelijke

plekken van de wereld', 'weg openen naar een nieuwe toekomst' en 'mensen die zijn vastgelopen' gaan over stilstaan en om je heen kijken. Waar gaat het goed, waar kan het beter? Waar hopen we op? En kunnen we die hoop omzetten in iets concreets? Dit zijn vragen die bij iedereen spelen en religie overstijgen. Is dat dan de magie van kerst? Dat we samenkomen en hopen op iets moois? Als dat zo is, begrijp ik dat we er allemaal zo aan vasthouden.

Foto: Pixabay

Baas over eigen kerst

Alleen die vorm, daar moeten we wat mee. Want zolang kerst gaat over verplichte aanwezigheid en niet-kerkgaande mensen geen houvast hebben in de vorm van kerkdiensten en rituelen, krijgen ze de kans niet om iets van betekenis te vinden. Na een tweede rondvraag in mijn vriendengroep merk ik dat er vooral behoefte is aan eigen keuze. 'Sinds we kerst niet meer bij mijn opa en oma vieren en we regie hebben vind ik het met de familie leuker,' laat een vriendin weten. Iemand anders valt haar bij: 'Eens. De vakantie was

Misschien is de magie van kerst het samenkomen en hopen op iets moois.

gen mijn vriend, 'we van 24 december tot 2 januari op vakantie gaan?' Het lijkt me ideaal. Als je op vakantie bent met kerst stel je iedereen teleur, maar wel iedereen evenveel. Mijn vriend haalt zijn schouders op. Voor hem is kerst een non-event. Een etentje vindt hij prima, maar bij familie op bezoek gaan, kan ook een week later. De dagen 24 en 25 december zeggen hem niets.

Ons keukentafelgesprek staat niet op zichzelf. Dat merk ik als ik een aantal (niet-kerkgaande) vrienden ondervraag over hun zin dan wel tegenzin in de kerstdagen. 'Vooral het verplichte vind ik vervelend,' reageert

voor te bereiden in zijn studeerkamer. Ik herinner me de toga's met verschillende kleuren stola's, de extra dikke liturgieën en het magische gevoel van de kerstnachtdienst. Maar nu herken ik me meer in de verhalen van mijn vrienden. Ik herken het verplichte plezier. De uren in de trein van familie naar schoonfamilie. En de desillusie als het kerstfeest toch leger voelt dan we hadden verwacht.

Toen ik nog naar de kerk ging, kon ik me vasthouden aan het ritme van de diensten en had ik iets om over na te denken. Maar nu ik niet meer naar de kerk ga, voelt kerst vooral als een taak. Modern kerst vieren lijkt daar-

kerstfeest. Dat blijkt uit een artikel in Trouw over een Nederlandse synagoge, die dit jaar een heus feestdagenpakket lanceert waarmee Joodse jongeren een stoomcursus Joodse kerst vieren krijgen. Dat doen ze natuurlijk niet zomaar. 'We merken dat jongeren het kerstfeest willen vieren volgens Joodse tradities, maar dat ze er niet genoeg over weten,' vertelt rabbijn Joram Rookmaaker. Met zijn *Judaism in a Box* helpt hij jonge generaties met Joodse roots hun weg terug te vinden naar rituelen tijdens de feestdagen. En wat denk je: het loopt storm.

Het verhaal van rabbijn Joram Rookmaaker sterkt me in mijn gevoel dat

het te vroeg is om het kerstfeest af te schaffen voor de ongelovigen en dwalenden onder ons. Maar hoe nu verder? Om die vraag te beantwoorden, besluit ik terug te gaan naar de bron. Ik app mijn vader, de eerder genoemde dominee, en vraag hem naar de oorspronkelijke betekenis van kerst. Want wat vieren we nu eigenlijk ieder jaar? Enthousiast stuurt hij mij het volgende:

Ha Inge leuke vraag! Met kerst wordt in de christelijke traditie de menswording (incarnatie) van God gevierd. En die incarnatie vindt plaats op de meest kwetsbare plekken van de wereld en ons leven (stal). Doel van de incarnatie is redding, een weg openen naar een

Er is vooral behoefte aan eigen keuze.

nieuwe toekomst, waar deze bij mensen is vastgelopen (Elisabeth is onvruchtbaar, Maria is nog niet vruchtbaar). In principe liggen er grote overeenkomsten met Pasen. In de vroege kerk werd alleen Pasen gevierd. Toen christendom staatsreligie werd, kwam de geboorte van Jezus op de plaats van de Sol Invictus van het Romeinse Rijk en kerst op de plek van de Germaanse zonnewende.

Na een aantal keer lezen, ontdek ik elementen in deze uitleg waar ik iets mee kan. De zinsdelen 'kwetsbare

vroeger alleen maar reizen, maar tegenwoordig doen we het rustiger aan en dat werkt.' Het klinkt herkenbaar. Als ik zelf zou mogen nadenken over de vorm, zou mijn kerst ook best een succes kunnen worden. De druk moet er dus af. In plaats van vasthouden aan de oude vorm in de naam van traditie, moeten we hardop vragen gaan stellen: hoe willen we kerst vieren? En wat vieren we dan samen? Want dát we kerst willen vieren, dat is duidelijk. ●